

VIDA ISTVÁN KORNÉL

A nemzet nem szívesen látott vendége?

Kossuth-ellenesség az Egyesült Államokban, 1851–1852*

Az amerikai–magyar kapcsolatok történetével foglalkozó művek kivétel nélkül kiemelt jelentőséget tulajdonítanak Kossuth Lajos 1851–1852-es amerikai látogatásának és előadó körútjának. Valóban, Kossuth volt az első olyan magyar, akinek neve széles körben ismertté vált a tengerentúlon, és korántsem túlzás azt állítani, hogy közvetve Kossuth helyezte el Magyarországot a világtérképeken az Egyesült Államokban. Nem kevésbé fontos, hogy Kossuth és Amerikába látogató, esetleg ott letelepülő követői ültették el a tengerentúlon a „szabadságharcos magyar nemzet” – ahogyan Várdy Béla nevezi¹ – képét, amely csaknem száz évvel később, az 1956-os forradalom idején került megerősítésre. A történeti emlékezetben – az anyaországban éppúgy, mint az amerikai-magyar közösségen belül – Kossuth amerikai útja a mai napig diadalmenetként él, amely a tengerentúli magyar diaszpórán belül igazi Kossuth-kultusz kialakulásához vezetett. A kultusz két tetőpontját Kossuth New York-i szobrának 1928-as felavatása és az ehhez kapcsolódó úgynevezett Kossuth-zarándoklat, illetve a magyar politikus mellszobrának 1990-es felavatása a washingtoni Kapitólium körtermében képezték.²

Az események felületes szemlélőjének valóban az lehet a benyomása, hogy Kossuth pályafutásának egyik csúcspontjára ért az Egyesült Államokban. 1851. decemberi diadalmas partraszállása New Yorkban és a lelkes fogadtatás, amelyben része volt, kivétel nélkül részletes tárgyalásra kerül a szakirodalomban. Ritkábban szerepel azonban az a tény, hogy alig fél esztendővel később Kossuth teljesen mellőzve, az amerikai közvélemény által tökéletesen elfeledve hagyta el az országot. Közvetlenül távozását követően az egyik New York-i napilap éppen erre a különös kettősségre hívta fel a figyelmet: [Kossuth] „olyan pompa és külsőségek közepette és lelkesedés által övezve érkezett a városba, amely régen egy győzedelmes hadvezért illetett volna egy római diadalmeneten; ám végül titokban, álruhában távozott, anélkül, hogy akár egyetlen éljenző is istenhozzádot mondott volna neki.”³

* A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

¹ Várdy Béla: *Magyarok az Újvilágban*. Budapest, 2000. 54.

² A Kossuth-zarándoklatról lásd: Mathey, Éva: *Chasing a Mirage: Hungarian Revisionist Search for U.S. Support to Dismantle the Trianon Peace Treaty, 1920–1938*. PhD Disszertáció. Debrecen, 2012. 123–134.; a Kossuth-szobor avatásáról: *Dedication by the Congress of the Bust of Lajos (Louis) Kossuth. Proceedings in the U.S. Capitol Rotunda, March 15, 1990*. Washington, 1990.

³ *New York Herald*, 1852. július 22. Idézi: Spencer, Davis S.: *Louis Kossuth and Young America: A Study of Sectionalism and Foreign Policy, 1848–1852*. Columbia, 1977. 170.

Mindez legalább olyan izgalmas kérdéseket vet fel, mint az amerikai látogatásának kezdeti szakaszát övező hatalmas lelkesedés okainak vizsgálata. Ezek közül a legfontosabb talán az, hogy milyen erők fordultak Kossuth ellen amerikai útja során, és mennyiben járult ez hozzá a magyar politikus látogatásának kudarcához, – hiszen a kudarc összességében tagadhatatlan. Az alábbiakban bemutatásra kerül Kossuth amerikai látogatásának általában nem vizsgált háttere: megkíséreljük a Kossuth-ellenes csoportok azonosítását, elemezzük, milyen okok miatt foglaltak állást Kossuthtal szemben, és hogyan fejtették ki tevékenységüket, illetve végül értékeljük, mennyiben járulhattak hozzá a magyar politikus amerikai útjának eredménytelenségéhez.

Az „Ifjú Amerika” mozgalom és a „Nemzet Vendége”

Az 1848–1849-es európai forradalmi hullám eseményeit rendkívüli érdeklődés övezte az Egyesült Államokban is. Különösen a forradalmak korai republikánus szakasza nyerte el az amerikai közvélemény rokonszenvét, hiszen sokan meg voltak győződve arról, hogy az európai forradalmárok az amerikai típusú demokráciát másolják az Óvilágban. Különösen az itáliai és a magyar önrendelkezésért és egységért folytatott fegyveres küzdelmet kísérték kiemelt figyelemmel, és az amerikai sajtó rendszeresen párhuzamba állította ezeket saját „forradalmi atyáik” függetlenségi törekvéseivel.⁴ Az európai függetlenségi mozgalmak éppen arra az időszakra estek, amikor az Egyesült Államok elveszítette saját nagy forradalmi generációjának utolsó tagjait is: például az ország második elnöke, John Quincy Adams és a Federalista Párt egyik vezéralakja, Harrison Gray Otis is 1848-ban hunyt el. Mindez sokak szemében komoly aggodalomra adott okot, és felvetette a kérdést: az Egyesült Államok vajon az Alapító Atyák által kikövezett úton halad-e? Egy újság szerkesztője egyenesen így fogalmazott: „Néhány év múlva egyetlen szem sem marad abból a varázslatos láncból, amely összeköti a jelenkort hazánk múltjával.”⁵

Az amerikaiak az európai eseményeket is ebben a kontextusban értelmezték, éppen ezért nagy csalódással vették tudomásul, amikor egymás után buktak el a szabadságküzdelmek a monarchiák pusztító nyomása alatt, és hamarosan csak a magyar és az itáliai mozgalom maradt talpon. Az amerikai sajtó ujjongva fogadta a magyar Függetlenségi Nyilatkozat kibocsátását, különösen miután ismertté vált, hogy a hasonló amerikai dokumentum mintájára készült.⁶ Részben ennek köszönhetően az amerikai kormány késznek mutatkozott elismerni a független Magyarországot, és Dudley A. Mann személyében kormány megbízottat küldött a térségbe, aki azonban már csak Bécsig juthatott, ugyanis addigra a magyar csapatok letették a fegyvert Világosnál 1849 augusztusában.⁷

A magyar szabadságharc karizmatikus vezetője, Kossuth Lajos azonnal felkeltette az amerikai közvélemény érdeklődését, amely egy George Washingtonhoz hasonlóan a nemzeti önrendelkezésért és a politikai–alkotmányos reformokért folytatott harc vezéralakjaként tekintett rá. Ez az érdeklődés pedig segítette Magyarországot is ismertté tenni – George

⁴ Lásd: Morrison, Michael A.: *American Reactions to European Revolutions, 1848–1852: Sectionalism, Memory, and the Revolutionary Heritage*. Civil War History, vol. 49 (2003) No.2. 111–132.

⁵ Idézi: Higham, John: *From Boundlessness to Consolidation: The Transformation of American Culture, 1848–1860*. Ann Arbor, 1969. 17.

⁶ Az amerikai és a magyar nyilatkozat közötti párhuzamról lásd: Lévai Csaba: *The Relevance of the American Revolution in Hungarian History from an East-Central-European Perspective*. In: Newman, Simon P. (ed.): *Europe's American Revolution*. Basingstoke, 2006. 108–110.

⁷ Lásd: Pivány Jenő: *Mann Dudley Ambrus küldetése*. Századok, 44. évf. (1910) 5. sz. 353–371.

S. Boutwell, Massachusetts kormányzója erről így írt: „Magyarország [korábban] csupán egy kis pont volt Európa térképén, és Kossuthról, az ipari és társadalmi fejlődés vezetőjéről nem írtak és nem beszéltek az Atlanti-óceánnak ezen a partján. 1848 után azonban egyetlen külföldi ország szülőjének neve és pályafutása sem volt olyan ismert, mint az övé.”⁸

Mindezek tükrében az amerikai sajtó érthető csalódással vette tudomásul a magyar szabadságharc leveréséről érkező híreket. Az amerikaiak szemében a menekülésre kényszerülő Kossuth a demokrácia mártírjává vált, ami tovább növelte népszerűségét a tengerentúlon. Ennek köszönhetően az amerikai olvasók akkor sem veszítették szem elől, amikor az Oszmán Birodalom „vendégszeretét” élvezte a kis-ázsiai Kütahyában, ami elsősorban személyes biztonságát szolgálta, hiszen Bécs minden követ megmozgatott, hogy elfoghassa a magyar szabadságharc vezéralakját.

Az amerikai politikai életben éppen ezekben az évtizedekben formálódott egy „Ifjú Amerika” (*Young America*) néven ismertté vált csoport, amely a szabadkereskedelmet, a társadalmi reformot, valamint az európai republikánus, arisztokrata-ellenes mozgalmaknak nyújtandó támogatást tűzte zászlajára. Tagjai azt vallották, elérkezett az idő, hogy az Egyesült Államok felülvizsgálja az egyenesen George Washingtontól származó izolacionista külpolitika tradícióját, átértékelje a 19. század első felét meghatározó Monroe-doktrínát és a nyilvánvaló elrendelés (*Manifest Destiny*) elvét, aktívabb szerepet vállalva a nemzetközi politika porondján.⁹

Azt, hogy az amerikai politikai elit is aktívan foglalkozott a Kis-Ázsiába internált Kossuth és a magyar menekültek sorsával, mi sem mutatja jobban, mint Henry S. Foote, Mississipp-i szenátora indítványa a Kongresszusban, amelyben felvetette, hogy az amerikai kormány vegye latba minden befolyását Kossuth kiszabadítására. A törvényhozás közös határozatban felhatalmazta Millard Fillmore elnököt, hogy biztosítsa a haditengerészet Földközi-tengeren állomásoztatott egyik hajóját Kossuth és kísérete Egyesült Államokba való szállításához: Kossuthnak és társainak, a „polgári és vallási szabadság hazátlan bajnokainak [...] a köztársaság határain belül kívántak biztonságos és állandó menedéket biztosítani”.¹⁰ A végül Kossuth szabadságát eredményező meghívást az tette lehetővé, hogy maga a szultán is örömmel „szabadult meg” kényelmetlenné vált vendégétől, akinek személye szinte folyamatos diplomáciai feszültséget eredményezett Ausztriával.¹¹

⁸ Boutwell, George Sewall: *Reminiscences of Sixty Years in Public Affairs*. Vol. 1. New York, 1902. 184. Az 1848–1849-es európai és magyarországi forradalmak egyesült államokbeli fogadtatásához lásd még: Lévai Csaba: *Charles Loring Brace és Magyarország képe az Amerikai Egyesült Államokban, 1848–1852*. In: Lévai Csaba: *Amerikai történelem és történetírás*. L'Harmattan – Könyvpont, Budapest, 2013. 308–340.; Lévai Csaba: *Henry Clay and Lajos Kossuth's Visit in the United States, 1851–1852*. *Eger Journal of American Studies*, Special Issue in Honor of Professor Zsolt Kálmán Virágos, vol. 13. 2012. 219–241. Lévai Csaba: *Egy magyar politikus az amerikai belpolitika útvesztőiben: Henry Clay viszonyulása Kossuth Lajos egyesült államokbeli látogatásához (1851–1852)* – ebben a számban.

⁹ A kérdés alapos elemzését lásd Spencer: *Louis Kossuth*, i. mű; Danbom, David B.: *The Young America Movement*. *Journal of the Illinois State Historical Society*, vol. 67. (1974) Issue 3. 294–306.; Eyal, Yonatan: *The Young America Movement and the Transformation of the Democratic Party, 1828–1861*. Cambridge, 2007. 93–115. Szintén: Lévai Csaba: *Egy magyar politikus az amerikai belpolitika útvesztőiben* – ebben a számban.

¹⁰ Bills and Resolutions. Senate. 31st Congress, 2nd Session, S.58. 1851. február 17. 1–2.

¹¹ Az amerikai diplomáciai lépésekről lásd: Glant Tibor: *Ninety Years of United States-Hungarian Relations*. *Eger Journal of American Studies*, vol. 13. (2012) 163–164.

Az egykori kormányzó 1851. szeptember 10-én lépett az amerikai haditengerészet *U.S.S. Mississippi* nevű fregattjának fedélzetére, ám a hajó kapitányának az amerikai kormánytól kapott egyértelmű utasításai ellenére megszakította útját Gibraltárban, hogy a hajót elhagyva Angliába látogathasson (az eset és következményeinek részletes leírását lásd később). A szigetországban három hetet töltött, ahol ízelítőt kapott abból, ami hamarosan a tengerentúlon várt rá: fogadta London polgármestere, számos várost felkeresve több tucat nyilvános beszédet tartott angolul, nem ritkán többezres tömeg előtt.¹²

Az amerikai közvélemény Kossuth angliai látogatása minden részletéről értesült. A lapok idézték beszédeit, ódákat zengtek szónoki képességeiről és angol nyelvtudásáról. Birminghami beszédéről tudósítva a *Trenton State Gazette* így fogalmazott: „Kossuth [angliai] beszédei minden olvasót megleptek. Az, hogy ilyen energikusan és folyékonyan, ennyire kevés hibával tudja magát angolul kifejezni, önmagában is csodálatos. Még csodálatosabb azonban a beszédeit jellemző, mélyről jövő, valóban természetes érzelem, a mélyen szántó filozófia, a logikai tisztaság, a következetesség, a magasztos vallásosság, a legjobb és legtisztéletreméltóbb elvekre és érzelmekre történő állandó hivatkozás, valamint a fennkölt ékes-szólás.”¹³

A bostoni *Daily Atlas*, nem kevesebb lelkesedéssel, az „Évszázad Emberének” nevezte a magyar politikust.¹⁴

A közelgő amerikai látogatását övező hatalmas érdeklődésről értesülve Kossuth úgy döntött, mielőbb folytatja korábban megszakított útját, és kíséretével november 20-án felszállt a *Humboldt* gőzösre, amely útnak indult New York felé. A tizenöt napig tartó viharos hajóút alatt igencsak meggyűlt a baja a tengeribetegséggel, ám nem sokat pihenhetett: tanácsadóival, elsősorban Pulszky Ferencsel megpróbálta megtervezni az Egyesült Államokbeli útja során követendő stratégiát.

A New York-i napilapok izgatottan várták a híradást, hogy mikor tűnik fel a hajó az amerikai partokon a várva-várt hírességgel. A *Humboldt* végül 1851. december 4-én siklott be lassan a Staten Island-i 4-es móló mellé, de Kossuthnak még egy napot kellett várnia, amíg az Egyesült Államok földjére léphetett. A szabályok szerint rövid időre karantén alá helyezett hajó fedélzetén elsőként New York városának járványügyi parancsnoka üdvözölte az alábbi szavakkal: „Isten hozta a Szabadság Földjén! [...] Amerika [...] az élő bizonyítéka, hogy az ember önmaga kormányzására teremtett. Hatalmas világítótornyoként emelkedik az égre, világszerte emlékeztetve erre a szabadság szerelmeseit.”¹⁵

Amikor Kossuth végre elhagyhatta a hajót, a fogadtatás, amelyben részesült, talán csupán LaFayette márki 1824–1825-ös amerikai látogatásához volt mérhető.¹⁶ A „Nemzet Vendégét”, ahogyan meghívása körülményei miatt gyakran nevezték, százezrek várták New Yorkban, gigászi tömegjelenetek és soha nem látott közlekedési dugók árán juthatott csak el a neki szervezett díszfogadások helyszínére. A Kossuth-láz nem ismert határokat: nem

¹² Kossuth angliai útjáról lásd: H. Haraszi Éva: *A Kossuth-láz Angliában*. Budapest, 2003. Erről lásd még Lévai Csaba írását ebben a számban.

¹³ *Trenton State Gazette*, Trenton, NJ, 1851. november. 29. 2.

¹⁴ *Daily Atlas*, Boston, MA, 1851. december 2. 2.

¹⁵ *Report of the Special Committee Appointed by the Common Council of the City of New York, To Make Arrangements for the Reception of Gov. Louis Kossuth, the Distinguished Hungarian Patriot*. New York, 1852. 24–25.

¹⁶ A hasonló célokat kitűző európai előadó körutakról az Egyesült Államokban lásd Vida István Kornél: *“Passing the Plate for Revolution”: European Forty-Eighters’ Fund-Raising Tours in the United States* In: *Od exsiliu to exile. Przymys w migracjach* (ed. Anna Mazurkiewicz). *Studia Historica Gedanensia* 5, 2014, 267–285.

akadt olyan társadalmi rendezvény a városban, amelyre ne hívták volna meg díszvendégként, divatba jött a Kossuth-szakáll és -kalap, ahogyan több ezer újszülött is a Kossuth keresztnévet (!) kapta a magyar politikus iránti tisztelgésért. (Egy 1849-ben született fiú egyenesen az Eljen Kossuth Wilcox nevet kapta a keresztségben.)¹⁷ Hasonlóképpen Kossuthról nevezték el Iowa állam 1851 januárjában alapított új megyéjét is, ahogyan több település is az ő nevét viselte.

Kossuth az [amerikai] „nemzet rokonszenvét az európai lázadóknak nyújtott gazdasági és katonai támogatásra akarta váltani” – foglalta össze David S. Spencer történész útjának fő célját.¹⁸ A magyar politikus valóban nem rejtette véka alá szándékait: „Bizom benne [...] hogy az Egyesült Államok nagylelkű rokonszenve nem ismeri majd ezt a szót: ‘távolság’; alázatosan kérem, hogy ez az ifjú óriás nyújtsa testvéri karját egész Európa felé, hogy szabadságra és függetlenségre segítse” – fejtette ki New York-i látogatása legelső napján.¹⁹

Kossuth nem nehezen megfogható, elvont szolidaritásra és támogatásra számított, hanem komolyan bízott benne, hogy az Egyesült Államok kormánya beavatkozik, és támogatást nyújt az európai szabadságküzdelmeknek, amelyek mielőbbi ismételt kitörését biztosra vette. Az 1848–1849-es liberális mozgalmak bukásából tanulva az egyes országok felkelőinek együttműködésében és az amerikai fegyveres segítségében látta a monarchiák és zsarnoki rendszerek megbuktatásának kulcsát. Az Egyesült Államok szerepe a Kossuth-féle képzetben a „beavatkozás a be-nem-avatkozásért” lett volna: ha kell, fegyverrel is távol tartani a cári Oroszország csapatait Európától.

Kossuthnak céljai megvalósításához természetesen pénzre volt szüksége, így amerikai előadóútja során igyekezett minél több adományt gyűjteni a magyar szabadság ügyével rokonszenvező, összesen több százezer főre rugó amerikai hallgatósága körében. Ehhez a Giuseppe Mazzini által kidolgozott ún. Nemzeti Kölcsön rendszeréhez²⁰ hasonlólt dolgozott ki: a Magyar Alap nevében kötvényeket bocsátottak ki 1, 5, 10, 50 és 100 dolláros címletekben Kossuth képmásával és aláírásával. A kötelezvényeken a következő szöveg szerepelt: „Bemutatáskor tulajdonosának egy évvel a független magyar kormány megalakulását követően ... dollár fizetendő az Államkincstárban vagy bármely londoni és new yorki képviselőtén.” Sokszor a kötvények megvásárlása és felmutatása volt a feltétele annak, hogy valaki meghallgathassa Kossuth egy-egy előadását, és a lelkes tömegek nem is fukarkodtak az anyagi támogatással.

Amerikai körútja első két hónapjában a legtöbb rendezvényre minden jegy elkelt, és idő hiányában Kossuthnak több meghívást kellett lemondania, mint amennyit elfogadhatott. Mindenki látni-hallani akarta az „Emberi Szabadság Bajnokát:” „A legnagyobb római tábornok is büszke lett volna ilyen diadalra” – írta James Ford Rhodes amerikai történész, aki szerint „valóban nem mindennapi látvány volt, hogy a hidegvérű angolok és közönyös hollandok leszármazottjai ilyen lelkesedésre voltak képesek egy olyan férfiért [...], aki

¹⁷ Lásd: Papp, Susan M.: *Hungarian Americans and Their Communities of Cleveland*. Cleveland, 1981. 84.

¹⁸ Spencer: *Louis Kossuth*, 10.

¹⁹ *Report of the Special Committee*, 25.

²⁰ Mazzini tíz millió frank értékben kívánt nemzeti kölcsönt kibocsátani, amelyet ígérete szerint kamatokkal együtt az olasz szabadságküzdelem sikere után felálló szabad itáliai kormány fizetett volna vissza. Lásd: Mazzini Eleuterio Felice Forestinek írt levele. Mazzini, Giuseppe: *Scritti editi ed inediti*. Edizione Nazionale. Vol. 45. Imola, 1905–43, 59–61.

egyedül azért tarthatott igényt hírnévre, mert bátran harcolt és bölcsen cselekedett egy sikertelen forradalomban”.²¹

Kossuth sokkal kevesebb sikert könyvelhetett el a hivatalos politikai körökben. Bár meghívást kapott, hogy beszédet tartson a Kongresszus együttes ülésén (LaFayette márk mellett az egyetlen külföldi volt, akit addig ez a megtiszteltetés ért), és fogadta Millard Fillmore elnök is a Fehér Házban, az amerikai kormány több csatornán keresztül is egyértelművé tette, hogy szigorúan magánszemélyként tekint rá és nem egy ország hivatalos államfőjeként. Daniel Webster külügyminiszter, aki nem sokkal korábban kisebb diplomáciai konfliktusba is került Kossuth miatt Ausztriával, ez alkalommal sokkal tartózkodóbb volt: „Nagy óvatossággal kell kezelnünk a helyzetet, amikor Mr. Kossuth ide érkezik, hogy Szkülától és Kharübdisztól is távol maradjunk. Tisztelettel fogadjuk majd, azonban semmilyen bátorítást nem kaphat arra nézve, hogy az ország jelenlegi politikájától valamilyen mértékben eltérünk” – figyelmeztetett egy levelében 1851 decemberében.²² Nem sokkal később így fogadkozott egyik barátjának: „Maximális személyes és egyéni tisztelettel bánok vele [Kossuthal], de ha a beavatkozás politikájáról beszél nekem, süket leszek, mint egy ágyú.”²³ Fillmore hasonlóan kezelte a magyar politikust: a Fehér Házban tartott fogadáson, amikor Kossuth hosszú szónoklatba kezdett, az amerikai elnök a következő szavakkal fojtotta belé a szót: „Magánemberként rokonszenven tekintetem Önökre bátor küzdelmükben [...] Azonban nemzetünk politikája [...] változatlan maradt országunk alapításától fogva [...] Ha országa visszanyeri szabadságát, legnagyobb áldásként azt kívánom Önnek, hogy visszatérhessen szülőhazájába, ha azonban ez sohasem következik be, csak megismételni tudom szavaimat, amelyekkel Önt és társait itt üdvözöltem, és imádkozom azért, hogy az Úr áldása kísérje önöket, bárhová vezeti is sorsuk.”²⁴

Az elutasítás, bármennyire finoman csomagolták is, egyértelmű volt. Kossuth meglehetősen felháborodottan vette tudomásul az amerikai kormány elzárkózását a remélt újabb magyar szabadságharc bármilyen támogatásától, így agitációs tevékenységét a következő hónapokban igyekezett Washingtontól és New Yorktól távolabbi államokra koncentrálni és minél nagyobb anyagi támogatást szerezni. Tévesen hitte azonban, hogy az amerikai kormány csak valamiféle elszigetelt véleményt fogalmazott meg, és személye, illetve a magyar szabadság ügye továbbra is az amerikai közvélemény egyöntetű támogatását élvezi. Az alábbiakban számba vesszük azokat a csoportokat, amelyek markánsan Kossuth-ellenes álláspontot foglaltak el, és amelyek tevékenysége folyamatosan aláásta a magyar politikus népszerűségét, támogatottságát, nem ritkán szavahihetőségét is.

Kossuth és az amerikai katolikus egyház

Kossuth amerikai útja során a katolikus egyház bizonyult egyik leghevesebb kritikusanak. Az amerikai katolikus egyház az 1840-es évek elejéig még viszonylag csekély befolyással bírt, hiszen hívőinek száma alacsony maradt, azonban az 1840-es évek második felében, el-

²¹ Rhodes, James Ford: *History of the United States, From the Compromise of 1850 to the Final Restoration of Home Rule at the South in 1877*. Vol. 1. New York, 1893–1906. 223., 236.

²² Daniel Webster Franklin Havenhez írt levele. 1851. december 23. In: *The National Edition of the Writings and Speeches of Daniel Webster*. Vol. 18. Boston, 1903. 497.

²³ Daniel Webster Richard Blatchfordhoz írt levele. 1851. december 30. In: Wiltse, Charles M. et al (eds.): *The Papers of Daniel Webster, Correspondence*. Vol. 7. Hanover, NH, 1974–1986. 96.

²⁴ Idézi: Mayer, Henry: *All on Fire: William Lloyd Garrison and the Abolition of Slavery*. New York, 1998. 426.

sősorban az Írorszáiban pusztító burgonyavész miatt soha nem látott méreteket öltött az ír bevándorlás az Egyesült Államokba, így a zömmel katolikus írek tömeges megjelenése jelentősen megnövelte az amerikai katolikus egyház érdekérvényesítő erejét.

Az amerikai katolikus egyház bizalmatlanul tekintett Kossuthra, ahogyan elítélte az európai szabadságküzdelmeket is, elsősorban antiklerikális jellegük miatt. Különösen igaz volt ez New York első érsekére, az ír származású John Hughes-ra, aki minden lehetőséget megragadott arra, hogy élesen bírálja az európai liberális mozgalmakat.²⁵

1851 novemberében, miközben New York városa Kossuth fogadásának lázában égett, Hughes figyelmeztette híveit, hogy semmilyen körülmények között ne vegyenek részt a rendezvényeken, és ne támogassák Kossuthot, akit demagógnak és a katolikus egyház ellenségének tartott. 1851. december 11-én ezt írta levelében a washingtoni osztrák követnek: [Kossuthot] „és mindenkit, akit fajtájából ismerek, a katolikus egyház és az emberiség békéje ősellenségének tartok, ezért bizonyosra veszem, hogy célkitűzéseiket nem kísérheti áldás. A keresztény hitnek és a nemzetek békéjének tartozunk azzal a könyörületességgel, hogy minden igaz és tisztességes módon megakadályozzuk erőfeszítéseiket a lehető legrövidebb időn belül. Nem kételkedem benne, hogy Ausztria ügye, szemben a Kossuth és összeesküvő társai által hangoztatottal, valóban igaz ügy.”²⁶

A volt magyar kormányzóról személyesen így nyilatkozott: „Ami magát Kossuthot illeti, inkább szánalmat érek iránta, mintsem haragot. Szenved, lelkiereje megtört, vagy hamarosan meg fog törni, csalódott küldetésében ebben az országban; mostanra lelke mélyén már megundorodott a harsány, üres, félrevezető üdvrivalgástól, amely érkezését kísérte.”²⁷

Hughes részletesen beszámolt saját „talpraesett és sikeres erőfeszítéseiről, amelyekkel semlegesítette [Kossuth] befolyását”. Végül kétséget sem hagyott álláspontja felől: „Az egyház nem támogatja a forradalmakat.”²⁸

A New York-i érsek erőfeszítései nem maradtak eredmény nélkül: Kossuth Lajos látogatása a városban szinte teljesen visszhangtalan maradt a katolikusság körében éppúgy, mint az ír-amerikaiak között. Hughes támogatókra talált Új-Angliában is: Orestes A. Brownson, az ismert gondolkodó és aktivista, korának talán leghíresebb áttért katolikusa az Egyesült Államokban, szintén élesen bírálta a magyar politikust és az amerikai Kossuth-lázat. Véleménye szerint az amerikai nép „bizonyosságát adta jellemzően rossz ízlésének, amikor őt [Kossuthot] választotta hőskultusza célpontjának [...] Kossuth személyében másodrangú forradalmárt választottak.”²⁹ Brownson arra is figyelmeztetett, hogy a magyarok ügyének támogatásával az „Ifjú Amerika” mozgalom veszélybe sodorja az országot, mivel a Washingtontól eredő izolacionizmust feladva felforgató és vallásellenes szélsőségek pártját fogja. Szerinte a volt magyar kormányzó „összeesküvést hirdetett minden törvényes hatalommal, illetve az összes vallással szemben, kivéve annak imádatát, amit istenkáromló módon Isten-Népnek vagy Nép-Istennek neveznek. Támadást indított az erkölcs, a törvények, a rend és valójában maga a társadalom ellen.”³⁰

²⁵ Curti, Merle: *Austria and the United States, 1848–1852*. Smith College Studies in History 11. (1926) no. 3. 213.

²⁶ Idézi: Hassard, John R. G.: *Life of the Most Reverend John Hughes, D.D., First Archbishop of New York*. New York, 1866. 342.

²⁷ Hassard: *Life of the Most Reverend John Hughes*, 342.

²⁸ Hassard: *Life of the Most Reverend John Hughes*, 345.

²⁹ *The Works of Orestes A. Brownson*. Vol. 16. New York, 1966. 213.

³⁰ Idézi: Brownson, Henry Francis: *Orestes A. Brownson's Middle Life From 1845–1855*. Detroit, 1899. 422.

Hughes és Brownson hívó szavára az új-angliai – egyébként számszerűleg nem meghatározó – katolikusság bojkottálta Kossuthot például bostoni látogatása idején is, egyértelművé téve a magyar politikus számára, hogy esély sem kínálkozik arra, hogy megnyerje magának az amerikai katolikus hallgatóságot és az írek jelentős részét, így a továbbiakban nem is tett komolyabb erőfeszítéseket erre.

Kossuth és az abolicionista mozgalom

A rabszolgák felszabadításáért küzdő amerikai abolicionista mozgalom kiemelt figyelmet szentelt az európai forradalmaknak, Kossuth Lajost pedig az emberi szabadság bajnokának tartotta. A mozgalom tagjai minden befolyásukat latba vetve támogatták a magyar politikus és menekült-társai meghívását az Egyesült Államokba, azzal a nem titkolt elképzeléssel, hogy olyan egyetemes értékeket képviselnek, amelyek az amerikai abolicionizmus feltétlen hívévé teszik, növelve a mozgalom támogatottságát és elfogadottságát. Az abolicionista vezetők, William Lloyd Garrison és Wendell Phillips bíztak benne, hogy a magyarországi jobbagyság felszámolója felemeli szavát az amerikai rabszolgák mellett is, különösen miután angliai útja során elismerését fejezte ki, amiért a brit kormány korábban eltörölte a rabszolgaságot Brit Nyugat-Indiában. Kossuth reakciója az amerikai sajtóban is nagy visszhangot kapott, ami – érthető módon – sokak szemében Kossuthot az egyetemes szabadság szószólójaként ábrázolta. Nem volt ez másként az afrikai-amerikai vezetők esetében sem: például egy az ohioi Cincinnati-ben tartott gyűlésen, amelyen a rabszolgafelkelések és a fehér erőszakkal szembeni fegyveres fellépés lehetőségét vitatták meg, a küldöttek abbéli reményüknek adtak hangot, hogy mielőbb eljön egy „fekete Kossuth”, aki elhozza a rabszolgáknak a hön áhított szabadságot.³¹

A mozgalom nem minden tagja bízott ennyire a magyar szabadságharc vezetője amerikai látogatásának sikerében. Henry C. Wright a *Liberator* hasábjain nyílt levélben igyekezett lebeszélni Kossuthot az amerikai körútjáról addig, amíg nem ismerkedik meg alaposabban az amerikai rabszolgaság rendszerével és az azt övező vitákkal: „Nem tudom elviselni a gondolatot, hogy a férfi, aki Magyarországon a szabadság iránt érzett szeretete és bátorsága miatt harcolt, ontotta véré, került börtönbe, kényszerült száműzetésbe Európa zsarnokai által üldözve, most ide látogasson és megalázza lelkét, férfiasságát az Amerikai Rabszolgaság undorító démonja előtt. Ha ide látogat, EZ FOG TÖRTÉNNI.

Elvész – önmaga, barátai és a szabadság ügye számára mindörökké, ha a rabszolgasággal megátkozott partjainkra lép. Gyanútlanul esik majd abba a hálóba, amelyet az itteni republikánus és keresztény zsarnokok terítenek elé [...] Beteggé tesz a gondolat, hogy egy ilyen férfiú, miután annyit fáradozott és szenvedett a szabadság ügyéért, a mi Websterjeinkhez, Clayjeinkhez, Fillmore-jainkhoz hasonlóan megalázza nemes lelkét egy olyan gonosz, gyáva, rosszindulatú démon előtt, mint az Amerikai Rabszolgaság [...] Keressétek fel a NAGY SZÁMŰZÖTTET az ebben a köztársaságban élő három millió rabszolga nevében és nyissátok fel a szemét, hogy meglássa, ki és mi [...] kényszeríti ezeket az ártatlan, teremtményeket rabszolgaságra, amelyből egyetlen óra elviselhetetlenebb, mint az az idő, amely miatt ő és hívei fellázadtak Ausztria ellen.”³²

Valóban, a Kossuth személyébe vetett – talán túlzott – bizalom New York-i megérkezését követően néhány nap alatt meginogni látszott. Kossuth, aki elsősorban a magyar ügy érdekeit tartotta szem előtt, azt a stratégiát választotta, hogy nem avatkozik be az amerikai

³¹ Spencer: *Louis Kossuth*, 26–27.

³² Idézi: *The Liberator*, vol. 21. 1851. november 7. 179.

belpolitika kérdéseibe. Az 1850-es kompromisszum elfogadása óta eltelt rövid időt és az országot megosztó szekcionális vitákat tekintve úgy döntött, hogy a rabszolgaság helyzetét nem az univerzális szabadságjogok felől, valódi filantrópként közelíti meg, ahogyan azt legtöbben várták tőle, hanem szigorúan az Egyesült Államok belügyének tekinti és nem kommentálja. Az abolicionista mozgalom – különösen a Garrison által fémjelzett radikális irányzata – elfogadhatatlannak tartotta Kossuth hallgatását, és elégedetlenségét korántsem rejtette véka alá a sajtóban. Garrison ezt írta „Kossuth megbukott!” című cikkében: „A kocka el van vetve. Minden további spekuláció felesleges, ami Kossuth álláspontját illeti a rabszolgaság kérdéséről. Süket, tudatlan és vak kíván maradni! [...] Kossuth meglapul, kitér, kétszínűsködik; nem lát semmilyen szennyfoltot az amerikaiak jellemén, semmilyen elmentmondást abban, hogy rajonganak a szabadságért, ugyanakkor embereket tenyésztenek a rabszolgapiacra és a vágóhídra!”³³

Edmund Quincy, a *National Anti-Slavery Standard* főszerkesztője Kossuth látogatását „tökéletes kudarcnak” nevezte, hiszen „eladta magát a rabszolgatartók pártjának, és letérdelt, hogy megcsókolja a nőket ostorral verő rabszolgatartók lábát, noha kegyetlenkedéseik mellett az orosz cár rémtettei is elbújhatnak.”³⁴ Kossuth feltehetően akkor fordította végleg maga ellen a mozgalom képviselőit, amikor egy csoport fekete abolicionistával közölte, hogy nem kíván velük tárgyalni, mivel ez politikailag kényelmetlen helyzetbe hozná, és szinte ajtót mutatott nekik.³⁵

Az abolicionisták egyértelmű párhuzamot vontak a magyar szabadságharc és mozgalomuk céljai között. Az üldözött, politikai menekült Kossuth amerikai látogatásának különleges aktualitását az adta szemükben, hogy alig néhány hónappal korábban került elfogadásra az új szökevényrabszolgatörvény, amely nagyobb felhatalmazást adott a rabszolgatartóknak a szökött rabszolgák felkutatására, és súlyos pénzbírságot helyezett kilátásba minden északi lakos számára, aki nem segíti a hatóságokat a szökevények kézre kerítésében. A *National Anti-Slavery Standard* figyelmeztetett: „Az egyszerű Jerry megmenekülése az Egyesült Államok kormányától Syracuse-ban éppen olyan öröndetes esemény, mint az, hogy Kossuth menedékre lelt az osztrák despotizmus elől.”³⁶ Természetesen, hívták fel a figyelmet az abolicionisták, ha más okból is, de Kossuth maga is menekült volt, így képmutatás az amerikai közvélemény részéről, hogy egy külföldi szabadsága miatt aggódik, miközben a rabszolgák millióinak sorsa teljesen hidegen hagyja őket. John Greenleaf Whittier, a befolyásos kvéker költő, az abolicionista mozgalom híveként lelkesen támogatta a magyar szabadság ügyét és Kossuthot, azonban maga is felhívta a figyelmet az ellentmondásra, amely a külföldi szabadságharcos ünnepi fogadtatása és a szököttrabszolgatörvény csendes tudomásul vétele között feszült. 1851-ben írt „Kossuth” című költeményében egyértelmű párhuzamot vont: „Ki fogja ujjongva/Köszönteni a nagy Menekültet?/ Nem az, aki minden bizalmat elárulva/Visszataszítja a rabszolgaság fájdalmas poklába/Hazánk sötét bőrű Kossuthjait.”³⁷

A szenzációhajhász amerikai közvélemény mellett magát Kossuthot támadta William Ellery Channing transzcendentalista költő is, aki szerint a magyar politikus hitelét veszítet-

³³ *The Liberator*, vol. 21. 1851. december 19. 203.

³⁴ Idézi: Honeck, Mischa: *We Are the Revolutionists: German-Speaking Immigrants and American Abolitionists After 1848*. Athens, GA, 2011. 27.

³⁵ Fox-Genovese, Elizabeth – Genovese, Eugene D.: *The Mind of the Master class: History and Faith in the Southern Slaveholders*. Cambridge, 2005. 58.

³⁶ „Prédikáció Syracuse-ban” *National Anti-Slavery Standard*, 1851. október 23. 2.

³⁷ *The Complete Writings of John Greeleaf Whittier*. Vol. 4. New York, 1894. 72.

te azáltal, hogy nem foglalt egyértelműen állást a rabszolga tartás anakronisztikus, kegyetlen rendszerével szemben. „Az amerikai rabszolga Kossuthhoz” című versében így figyelmeztette:

„Fordulj hát felénk, törődéssel és imával,
Az Úr adjon hozzá erőt nemes szívednek!
Ne vesztegesd szavaidat üres szólalomokra,
Hontalan rabszolga, fogd a rabszolgák pártját.”³⁸

Kossuth patriotizmusa is ellenszenvvel töltötte el az abolícionista mozgalom szószólóit, elsősorban azért, mert hazaszeretét és a magyar szabadság ügyének képviseletét láthatóan az egyetemes szabadság eszméjének képviselete elé helyezte. Még 1849-ben, jóval amerikai látogatása előtt, Kossuth hazafiasságát Garrison egyenesen Jézus Krisztus eszmeiségével állította szembe a *Liberator* hasábjain: „Kossuth kétség kívül nagyszerű példája annak, amit a világ »hazafiasságként« ismer [...] Ezáltal viszont Kossuth nem több egy magyar férfinél [...] Túlzottan helyi, territoriális, nemzeti [...] [Ezzel szemben] Jézus érzéseiben és cselekedeteiben korántsem volt helyi vagy nemzeti [...] Szívét akkorára tárta, mint az univerzum, az emberek iránt érzett szeretete elfogulatlan volt, országa pedig az egész világ.”³⁹ A csalódott Garrison ugyanezt olvasta Kossuth fejére, miután meghallgatta első amerikai beszédeit, és rezignáltan vette tudomásul: „Magyarország képviseletében van itt – ez az első számú és egyetlen célja.”⁴⁰ Saját és az abolícionista elégedetlenségét jól mutatja, hogy valószínűleg sajtókampányt indítottak a magyar politikus ellen, amelyben követelték, hogy emelje fel a hangját az amerikai rabszolgaság ellen. Természetesen William Lloyd Garrison és lapja, a *The Liberator* volt a Kossuth-ellenes kritika szócsové: 1852 első heteiben számos cikkben indított támadást ellene. A kampány 1852 februárjában érte el tetőpontját, amikor Garrison az Amerikai Rabszolgaság-ellenes Társaság (*American Anti-Slavery Society*) nevében nyílt levelet intézett Kossuthhoz „Szabadság és Rabszolgaság az Egyesült Államokban” címmel, amely – az abolícionista társaság más releváns dokumentumaival egyetemben – önálló kötet formájában is napvilágot látott. Garrison így ostorozta Kossuthot:

„Egyetlen olyan téma van, amelyet gondosan elkerült, mintha pusztá említése is bűn lenne: a RABSZOLGASÁG. Ez az egyetlen szennyfolt, amely nemzetünk pajzsát ékteleníti, és elkerülte az ön figyelmét: a csaknem kiirtott indián törzsek és az Afrikából származók millióinak vére. Egyetlen tény van, amelyről nem kíván tudomást venni: ennek az óceántól–óceánig elterülő országnak minden hatodik lakosa láncra vert rabszolga, tulajdontárgy, piacra bocsátható árucikk – jogaik és szabadságuk visszaállításának követelése ma a legyűlöltebb és legkockázatosabb cselekedet! Ezidáig, bár önnek volt szeme, nem látott, volt füle, de nem hallott semmit – csakis azt, amiről úgy gondolta, hogy népszerű az emberek körében, és bizonyosan elősegíti saját terveit.”⁴¹

³⁸ Channing, William Ellery: „*The American Slave to Kossuth.*” In: *Letter to Louis Kossuth, Concerning Freedom and Slavery in the United States.* Boston, 1852. 110.

³⁹ Garrison, William Lloyd: „*Patriotism and Christianity – Kossuth and Jesus.*” *The Liberator*, 1849. augusztus 31.

⁴⁰ „*Kossuth: Speech of William Lloyd Garrison, at the Melodeon, Thursday Evening, Jan. 29, 1852.*” *The Liberator*, 1852. március 5.

⁴¹ Garrison, William Lloyd: *A Letter to Louis Kossuth Concerning Freedom and Slavery in the U.S.* Boston, 1852. 5–6.

Garrison szavaiból már egyértelműen kitűnik, hogy számára Kossuth végleg hitelét veszítette, és már egyáltalán nem bízik abban, hogy a jövőben mozgalma és az egyetemes emberi szabadság ügye mellé áll: „Uram, ön gyáva és bűnös módszerekkel keres támogatást Magyarország számára [...] Hát ide jutottunk, óh Kossuth, hogy fél és nem mer szólni, önző és nem mer szánalmat érezni. Egy magyar csakis a magyarokért és nem az emberiségért? [...] Ne öltse hát tovább magára a szabadság bajnokának jelmezét, ne beszéljen arról, hogy isteni sugallat irányítja lépteit, és soha ne idézze szemrehányóan a Káin-féle kérdést: »Hát őrzője vagyok én testvéremnek?«”⁴²

A magyar politikus azért folyamodott a hallgatás politikájához, mivel tartott attól, hogy amennyiben az amerikai társadalmat mélyen megosztó rabszolgaság kérdésében állást foglal, maga ellen fordítja a déli államok közvéleményét és a komoly politikai befolyással rendelkező rabszolgatartó-ültetvényes osztályt. Nem volt azonban tudatában, hogy régen elkészített „semlegességi nyilatkozatával”, hiszen a Dél szemében az európai liberális mozgalmak vezetői csakis társadalmi felforgatók lehettek, akik a gyűlölt abolicionista mozgalom természetesen szövetségeseivé váltak. Kossuth semmilyen támogatásra nem számíthatott ezekben az államokban, miközben hallgatásával az abolicionistákat is magára haragította, így hamarosan légüres térben találta magát, ami részben magyarázza, miért csökkent hihetetlen tempóban a látogatása iránti érdeklődés, ami nyilvánvalóan az anyagi támogatás megszűnését is jelentette.

Kossuth és a Dél

A magyar politikus meghívására az Egyesült Államokba egy rabszolgatartó déli állam, Mississippi szenátora, Henry S. Foote tett javaslatot az amerikai törvényhozásban. Az országba érkező Kossuthnak azonban feltehetően kevés fogalma volt arról, milyen szekcionális ellentétek feszülnek Észak és Dél között a rabszolgaság intézményének jövőjét illetően. 1851-ben, alig néhány hónappal azt követően, hogy az ország addigi története legsúlyosabb szecessziós válságát élte meg, amely során kézzelfogható közelségbe került a déli államok kilépése az Unióból, minden esemény – így Kossuth látogatása is – kizárólag ennek kontextusában volt értelmezhető. A magyar politikus elkövette azt a hibát, hogy konfliktusba került az amerikai politika nagy veteránjával, a „Nagy Békéltető”-nek is nevezett Henry Clayjel, aki az elmúlt évtizedekben három alkalommal is segített megőrizni az ország egységét a szekciók közötti konfliktusok élet sikeresen elvevő kompromisszumok révén. Clay – aki maga is rabszolgatartó volt – nem tudott azonosulni a Garrison-féle abolicionista mozgalommal, bár maga is úgy gondolta, hogy a rabszolgaság „szörnyű szennyfolt a nemzet jellemén”. A megoldást a fokozatos rabszolga-felszabadításban és az 1850-es években egyre nagyobb népszerűségnek örvendő kolonizációban látta.⁴³ Ebben a kontextusban értelmezte a 19. század derekának másik nagy amerikai kérdését is: a területi terjeszkedést. Clay elfogadhatatlannak tartotta az Egyesült Államok határainak kiterjesztését, mivel ez véleménye szerint elkerülhetetlenül újból felszínre hozta volna a vitákat a rabszolgaság területi terjeszkedéséről, amelyek előbb-utóbb az Unió felbomlásához vezethetnek.⁴⁴ Kossuth az

⁴² Garrison: *A Letter to Louis Kossuth*, 8.

⁴³ Lásd: Vida, István Kornél: 'Sustained by Mr. Jefferson': Colonizationism as Jeffersonian Heritage in Abraham Lincoln's Thinking. *Eger Journal of American Studies*, vol. 12. (2010) No. 1-2. 596.

⁴⁴ Lásd: Lévai, Csaba: *Henry Clay and Lajos Kossuth's Visit in the United States, 1851–1852*. *Eger Journal of American Studies*, Special Issue in Honor of Professor Zsolt Kálmán Virágos, vol. 13. 2012. 239.; Lévai Csaba: *Egy magyar politikus az amerikai belpolitika útvesztőiben: Henry*

Egyesült Államok beavatkozását kérte európai belügyekbe, és éppen azoknak a politikai köröknek a támogatásában bízhatott, amelyek az ország területi expanzióját is zászlajukra tűzték. Clay viszont nem tartotta szalonképesnek ezt az „Ifjú Amerika” mozgalmat, mivel nézete szerint a hagyományos semlegességpárti külpolitika feladásával egyenesen az Unió egységét tették kockára, amelynek megőrzéséért ő maga olyan régóta fáradozott.

A hetvenhárom éves Clay Kossuth amerikai látogatása idején már súlyos, valójában halálos beteg volt. A magyar politikust azonban hajlandó volt fogadni, és Kossuth abban bízott, hogy Clay támogatása újabb lendületet adhat a magyar ügy eredményes képviselésének. A találkozóra 1852. január 9-én került sor: a beteg, köhögési rohamoktól szenvedő Clay betegágyában fogadta a magyar kormányzót a washingtoni National Hotel 32-es szobájában, a Pennsylvania Avenue és a Sixth Street sarkán. Clay biztosította a magyar forradalmárt: „a legélénkebb szimpátiával viseltetem minden, a Magyarországon és minden más országban a szabadságért vívott küzdelem iránt”, azonban egyértelművé tette, hogy Kossuth ennél többre aligha számíthat: „hazám kedvéért meg kell engednie, hogy tiltakozzam azon politika ellen, amit javasol neki.”⁴⁵ Szerinte az amerikai külpolitikai tradíciók feladása túlzott kockázattal járna: „Megmutattuk a többi nemzet számára a nagysághoz és a boldogsághoz vezető utat [...] De ha egy olyan háborúval, amivel semmit sem tudnánk elérni, belegabalyodnánk az európai politika összekuszálódott hálójába, s ha e háborúban Magyarország elbukna, s mi vele bukunk, mi maradna a szabadság barátainak utolsó reménye világszerte? Nekünk magunknak, Magyarországnak és a szabadság ügyének is sokkal jobb, ha bölcs, békés rendszerünkhöz ragaszkodva és a távoli európai háborúkat elkerülve, égve tartjuk lámpásunkat ezen a nyugati parton, hogy minden nemzet számára világítson, mintsem hogy teljes kihunyását kockáztassuk a már elbukott és elbukó európai köztársaságok romjai között”⁴⁶

Végül Clay megfogta vendége kezét és így szólt: „Isten áldja önt és családját! Isten áldja országát! Remélem, valamikor szabad lesz.”⁴⁷ Kossuth a haldokló férfi iránt érzett tiszteletből meg sem próbált vitába szállni vele, és csöndben távozott. Arra azonban nem számított, hogy privátnak hitt látogatása részletei az amerikai sajtóban is napvilágot látnak, mégpedig nem sokkal azt megelőzően, hogy a keleti partot elhagyva megkezdte körútját az Egyesült Államok középnyugati régiójában, majd Délen. Kossuth szokatlan visszafogottságát az amerikai sajtó egyértelmű vereségként értelmezte, és bizonyítottan vélte, hogy Kossuth képtelen Clay logikus érvelésére választ találni.⁴⁸

Kossuthot a Mason–Dixon vonaltól délre korántsem fogadta akkora lelkesedés, amely útja korábbi állomásait jellemezte. Nem maradt itt sem támogatók nélkül: továbbra is élvezte Henry S. Foote bizalmát, aki személyesen hívta meg Mississippi államba, illetve hívei között tudhatta Pierre Soulét is, Louisiana állam demokrata szenátorát.⁴⁹ Sőt, még Henry Hughes, a kor egyik prominens rabszolgáspárti gondolkodója is mellette foglalt állást:

Clay viszonyulása Kossuth Lajos egyesült államokbeli látogatásához (1851–1852) ebben a számban.

⁴⁵ Colton, Calvin. (ed.): *The Works of Henry Clay: Comprising His Life, Correspondence, and Speeches*. Vol. 3. New York, 1904. 222.

⁴⁶ *The Works of Henry Clay*, 223–224. Szintén idézi: Lévai Csaba: *Egy magyar politikus az amerikai belpolitika útvesztőiben: Henry Clay viszonyulása Kossuth Lajos egyesült államokbeli látogatásához (1851–1852) ebben a számban.*

⁴⁷ Remini, Robert V.: *Henry Clay. Statesman for the Union*. New York, 1991. 778.

⁴⁸ Rogers, William Warren: *The 'Nation's Guest' in Louisiana*. *The Journal of Louisiana Historical Association*. Vol. 9. No. 4. (1968/ősz). 358.

⁴⁹ Genovese: *The Mind of the Master Class*, 59.

Kossuthot Keresztelő Jánoshoz hasonlította, aki felkészíti a világot Jézus Krisztus eljöveteleire.⁵⁰ Mindez azonban kivételnek számított, és Kossuthot jellemzően gyanakvás, egyszerű közöny, néhol pedig nyílt ellenszenv fogadta a déli államokban.

Elsőként Henry Clay államába, Kentuckyba látogatott el, ahol Louisville-ben tartott beszédében (érdemes megjegyezni, hogy a város nem hívta meg hivatalosan) kitért találkozására Clayjel. Részletesen kifejtette, miért gondolja, hogy Clay álláspontja téves, és hogy az Egyesült Államoknak igenis be kell avatkoznia a magyar szabadság ügye mellett. Figyelmeztette, hogy az amerikai külpolitika tradicionális izolacionista irányvonala nemcsak az európai liberális mozgalmak sorsát pecsételi meg, hanem lehetővé teheti az európai abszolutista hatalmak beavatkozását az amerikai köztársaság ügyeibe is.⁵¹ Közvetve bár, de Clay is felelőssé tette, amiért az amerikai külpolitika képtelen az ország nemzetközi pozíciójának megfelelő felelősségvállalásra. Kossuth Clay-ellenes kirohanása nagy sajtóvisszhangra talált, amely sokat értett a magyar politikus népszerűségének. Nem csoda, hogy a washingtoni osztrák követ, Johann Georg Hülsemann nem titkolt elégedettséggel jelentette az incidens feletteseinek, rámutatva, hogy Kossuth súlyos hibát követett el azzal, hogy Clayt saját államában megsértette.⁵² Beszédének híre magához Clayhez is eljutott, aki így reagált rá: „Sohasem értettem, hogy Mr. Kossuth mit mondott rólam Louisville-ben. Én biztosan semmi okot nem adtam neki arra, hogy megsértődjön.”⁵³

Az incidens hatással volt Kossuth déli körútjának további állomásaira is. Tervezett louisianai látogatása egyébként is erősen megosztotta az állam közvéleményét, amit csak tovább fokozott a kellemetlen eset híre. A louisianai Baton Rouge-ban az állami törvényhozás tárgyalt egy határozati javaslatról, amely elismerné Kossuthot „az emberi szabadság ügyének mártírjaként”, ugyanakkor leszögezné: „Bár Louisiana nem hívhatja meg vendégként [Kossuthot] (amennyiben egyáltalán ide látogat), de a szabadság hazájából elűzött harcosaként szívélyes fogadtatásban lesz része. Feltéve, ha – tette hozzá a javaslat írója – tisztázza magát a vádak alól, hogy bizalmasan vagy nyilvánosan gúnyt űzött beszélgetéséből Henry Clayjel, hazánk egyik legnagyobb államférfijával, aki egész életét országunk felvirágoztatásának és érdekének szentelte, illetve bírálta nemzeti hitvallásunk szent doktrínáit.”⁵⁴ A javaslatot végül leszavazták, azonban az jól mutatja a déli közvélemény megosztottságát.

Kossuth feltehetően örömmel hagyta el Kentuckyt és utazott a Missouri-állambeli St. Louisba, ahol ismét fényes fogadtatásban volt része, elsősorban a városban letelepedett nagy lélekszámú német közösségnek köszönhetően. Azt azonban nem láthatta, hogy korábbi taktikája, miszerint nem egy-egy támogatói csoportra koncentrált, hanem a lehető legszélesebb közönséget célozza meg, sokakat már ellene fordított. Különösen igaz volt ez a német-amerikai közösség vezetőire. A szintén '48-as német menekült, Friedrich Hecker így írt erről: „Amikor Kossuth és udvartartása megérkezett ide, emlékeztünk még rá, hogy New York-i megérkezésekor milyen ridegen és fennhéjázóan utasította el a németek melegsívű üdvözlését, miközben buzgón rázta az amerikaiak kezét. Megfigyeltük, hogy minél nyugatabbra haladt, egyre barátságosabb lett, amikor felismerte, hogy a kíváncsi helyiek csak úgy

⁵⁰ Ambrose, Douglas: *Henry Hughes and Proslavery Thought in the Old South*. Baton Rouge, 1996. 66.

⁵¹ Lásd: Lévai: *Henry Clay*, 232–233.

⁵² Jánossy Dénes (szerk.): *A Kossuth emigráció Angliában és Amerikában 1851–1852*. Budapest, 1940–1948. 654.

⁵³ Idézi: Lévai: *Henry Clay*, 233.

⁵⁴ Idézi: *New Orleans Daily Picayune*, 1852. március 17. 1.

néznek rá, mint egy érdekes elefántra, ám semmi egyébre nem számíthat részükről. Végül már egyedül a németekért lelkesedett – mi azonban látjuk lelke mélyén a németek gyűlöletét, ezért úgy döntöttünk, hogy nem támogatjuk.”⁵⁵ Kossuth a város híres szabadtéri piacán, a Soulard Marketen tartott beszédet hatalmas tömeg előtt, amelyben élesen kritizálta a pápaságot és a jezsuitákat. Ezzel végleg maga ellen fordította a város ír katolikus lakosságát, akik egyébként támogatták monarchia-ellenessége miatt, ám az ír papok ezt követően kifejezetten tiltották a Kossuth-összejöveteleken való részvételüket.⁵⁶ A déli sajtó beszámolója Kossuth St. Louis-i látogatásáról korántsem volt hízelgő sem a magyar politikusra, sem pedig hallgatóságára nézve: „A szélhámos Kossuth újabb emberekből csalta ki dollárjaikat. Nem mindenholnan tűntek el még a bolondok nyugaton” – írta egy alabamai napilap.⁵⁷

Kossuth március végén érkezett meg New Orleansba, ahol amerikai útja egyik legnagyobb kihívásával kellett szembenéznie. A legjobb indulattal is csupán közömbösnek nevezhető, helyenként nyíltan ellenséges déli közvélemény maga mellé fordítása egyetlen módon volt elképzelhető: színt kellett vallania a rabszolgáság kérdésében. Erre New Orleansban tartott beszédében kerülhetett volna sor, azonban Kossuth továbbra is ragaszkodott pártatlanságának hangoztatásához: „Ellenségeim azt tanácsolják, hogy ne támogassanak engem. Miért? Talán mert nincs igazam? Ó, nem, hanem azért, mert néhány abolicionista is támogatja ügyünket. Nos, mi közöm van nekem az abolicionizmushoz vagy az abolicionizmus-ellenességhez? Semmi az égvilágon. Ez nem tartozik rám: nem vagyok az Egyesült Államok állampolgára; sem jogom, sem szándékom nincs beavatkozni az önök belügyeibe. Saját országom érdekében vallom, hogy joga van saját intézményeit szabályozni, éppen ezért tiszteletben kell tartanom, és tiszteletben is tartom, mások hasonló jogait.”⁵⁸ Beszédének az abolicionisták körében természetesen negatív visszhangja volt, azonban legtöbbször valójában már korábban letett arról, hogy a magyar szabadságharc vezére soraikba áll, esetleg csak támogatásáról biztosítja őket. Amit New Orleansban elmondott, ugyanakkor a déli közvélemény meggyőzéséhez is kevésnek bizonyult: személyes kisugárzása és szónoki képességei nagy hatást gyakoroltak közönségére, azonban a magyar ügyet kevesen tartották támogathatónak. A *Picayune* vezércikke így fogalmazott: „Láthatóan különbséget tettek Kossuth, a száműzött hazafi és az általa tárgyalt kérdések között. Senki sehol nem hajolt meg nagyobb tisztelettel a magyar vezető személyes adottságai előtt, mint azok, akik mereven elzárkóztak attól a politikától, amelynek követésére az országot rábeszélni igyekezett.”⁵⁹

A *New Orleans Daily Delta* ennél sikeresebbnek értékelte Kossuth látogatását a városban. Bár a közönség először hűvösen hallgatta, később „mindannyiukat elbűvölte varázslatos ékesszólása,” és „csodálatot, valamint őszinte tiszteletet éreztek zsenialitása és indítékai iránt, illetve rokonszenveztek terveivel”.⁶⁰ „Összességében Kossuth New Orleans-i látogatása is csak kudarcként értékelhető, hiszen nem sikerült jelentősebb számú támogatót a magyar ügy mellé állítani, azonban – ahogyan William Warren Rogers történész megjegyzi

⁵⁵ Idézi: Freitag, Sabine. *Friedrich Hecker: Biographie eines Republikaners*. Stuttgart, 1998. 176.

⁵⁶ Börnstein, Heinrich: *Memoirs of a Nobody: the Missouri years of an Austrian radical, 1849–1866*. St. Louis, MO, 1997. 167.

⁵⁷ *Macon Republican* (Tuskegee, AL), 1852. március 25. 2.

⁵⁸ Idézi: *New Orleans Daily Picayune*, 1852. március 31. 1.

⁵⁹ *New Orleans Daily Picayune*, 1852. április 2. 2.

⁶⁰ A *Daily Delta* cikkét idézi: *Pensacola Gazette*, 1852. április 24. 2.

– „New Orleans nem hagyta válasz nélkül személyes vonzerejét, és a város polgárai rokonszenvvel viseltettek az általa képviselt ügy iránt.”⁶¹

New Orleans azonban kivételnek számított, hiszen déli útja során jellemzően közönyre és ellenállásra talált. Alabamába érkezve csalódottan nyilatkozta az egyik napilap riportérének: „Mindig és mindenhol azt látom, hogy déli úriemberek falanként tornyosulnak velem szemben.”⁶² Ebben azonban a rabszolgaság kérdésén kívül fontos szerepet játszott az is, hogy Kossuth a hagyományos amerikai külpolitika feladását kérte az amerikai kormánytól, amit a déli elit nagy többsége elutasított. Pulszkyné nem véletlenül jegyezte fel naplójába Kossuthal tartva déli körútján: „A különös intézmény erősen konzervatívvá teszi az embereket.”⁶³

Az sem könnyítette meg a magyar politikus dolgát, hogy a déli sajtóban számos olyan cikk jelent meg, amelyben megkérdőjelezték hőstetteit a magyar szabadságharcban. Az amerikai útja során gyakran karddal az oldalán mutatkozó Kossuthot sokan katonának, hadvezérnek tartották, és a Délen, ahol a lovagias erényeknek, a fizikai teljesítménynek és a bátorságnak nagy jelentőséget tulajdonítottak, sokak szemében a volt magyar kormányzó egyszerűen gyáván elmenekült hazájából, cserbenhagyva híveit. Erre ráérezve, ellenfelei igyekeztek minden elérhető fórumon lejáratni és a gyávaság bélyegét rásütni.⁶⁴

Az 1850-es kompromisszum újból felkorbácsolta a szekcionális indulatokat az Egyesült Államokban, elsősorban azért, mert a déli közvélemény meg volt győződve arról, hogy az Észak durván beavatkozik belügyeikbe. Ettől a körülménytől nehéz volt elvonatkoztatniuk Kossuth látogatása kapcsán is, és sokan tették fel a kérdést, hogyan hagyhatja Kossuth az északi beavatkozás kérdését figyelmen kívül Délen, miközben az amerikai beavatkozás mellett kampányol Magyarország érdekében. Amikor viszont Kossuth megpróbálta őket arról biztosítani, hogy maximálisan támogatja az egyes államok jogainak biztosítását, magára haragította az unionisták jelentős csoportját északon, miközben a déli ültetvényes arisztokrácia bizalmát sem nyerte el.

Arról, hogy valójában mit is várhatott Kossuth déli körútjától, Elizabeth és Eugene Genove annyit jegyeznek meg – nem kevés iróniával –, hogy „valaki közölhette volna vele, hogy a déli ültetvényesek ritkán fecsérelik a pénzüket bármilyen ügy támogatására”.⁶⁵ Alabamai látogatását követően a magyar politikus még rövid körutat tett Észak- és Dél-Karolinában, illetve Georgiában, azonban a közvélemény érdeklődése szinte teljesen elpárolgott személye és az általa képviselt ügy iránt, így nem maradt más választása, mint meglehetősen keserű szájjal visszatérni északra.

Az amerikai közvélemény és Kossuth személyisége

Kossuth Lajos személye és a magyar szabadság ügye már jóval amerikai látogatása előtt felkeltette az amerikai közvélemény érdeklődését, noha alig akadt a tengerentúlon olyan személy, aki akár egyszer is találkozott volna vele. A Kossuthról kialakult kép kezdetben teljes egészében az európai sajtóból átvett híradásokból-leírásokból származott, illetve az olvasók rendkívüli kíváncsiságának kielégítésére egyre több angolszász tudósító igyekezett

⁶¹ Warren: *The Nation's Guest*, 364.

⁶² *Montgomery Advertiser and State Gazette*, 1852. április 13.

⁶³ Idézi: Pulszky, Francis – Pulszky, Theresa: *White, Red, Black: Sketches of American Society in the United States*. Vol. 2. New York, 1853. 17.

⁶⁴ Lásd: Genovese: *The Mind of the Master Class*, 60.; a gyávaság vádjáról lásd: *Biblical Repertory and Princeton Review*, 1852. 461–462.

⁶⁵ Genovese: *The Mind of the Master Class*, 60.

Kossuth közelébe jutni – már kis-ázsiai internálása idején is. Ezt a lehetőséget Kossuth ki is használta: a brit és az amerikai sajtónak is eljuttatta üzeneteit, amelyek segítettek elnyernie a közvélemény szimpátiáját és előkészíteni tengerentúli előadóútját. Egyik nyílt levelét több amerikai lap, így a *New York Tribune* is közölte: „Amerika dicsőséges példája erőt adott számunkra az áruló osztrák elnyomás elleni harcban. Amerika nyomdokában maradhatunk eltökéltek a veszély napjai alatt – Amerika rokonszenve minden magyar reménye és vigasza mostani szerencsétlenségünkben. Legyen az önök országa örökké hatalmas, dicsőséges és szabad!”⁶⁶

Az amerikai sajtó többnyire rokonszenvvel tekintett a magyar szabadságharcosokra, és folytatásokban követte nyomon Kossuth sorsának alakulását – amennyire a transzatlanti kommunikáció ezt lehetővé tette. Szintén támogatóan nyilatkoztak arról, hogy az amerikai kormány elérte Kossuth szabadulását és egy hadihajót küldött, hogy az amerikai nemzet meghívására az Egyesült Államokba szállítsa.

A feladatra kijelölt *U.S.S. Mississippi* hadihajó kapitánya és legénysége az első amerikaiak között voltak, akik személyesen találkozhattak a magyar szabadságharcossal és kíséretével. John C. Long kapitányt George Perkins Marsh, az Egyesült Államok konstantinápolyi követe előre figyelmeztette, hogy Kossuth bárhol kész lesz elhagyni a hajót és újból lángra lobbantani elbukott forradalmát akár az amerikai semlegesség árán is, így utasította, hogy a hajó „a lehető legkevesebb kikötőt érintse, és a lehető legrövidebb időt töltsen azokban”.⁶⁷ Marshnak egyébként is nagyon rossz volt a véleménye Kossuthról, akit élelemmel és gyakran saját zsebéből pénzzel is támogatóan, azonban – ahogy egy levelében meg is jegyezte – „Kossuthban nem akadt annyi tisztesség, hogy akár egyszer is köszönetet nyilvánítson.”⁶⁸

Long parancsa értelmében nem engedte Kossuthnak elhagyni a hajót a földközi-tengeri út kikötőiben, amit az dühöngve vett tudomásul. Panaszlevelekkel árasztotta el az amerikai diplomácia és haditengerészet képviselőit a régióban és követelte szabadon bocsátását „úszó börtönéből”. Nagyon rövid idő alatt sikerült maga ellen fordítania szinte mindenkit, akivel kapcsolatba került – az amerikai haditengerészet földközi-tengeri parancsnoka, Charles W. Morgan például így írt róla: „Az ördög szállta meg ezt az úriembert. Lehetetlen megfékezni [...] Olyan, mint az erdőtűz.”⁶⁹

Az amerikaiak számára hamarosan egyértelművé vált, hogy Kossuth nem szándékozik egyenesen az Egyesült Államokba hajózni – bár még Franciaországban sikerült a hajó fedélzetén tartani, Gibraltárban végül elhagyta a Mississippi fedélzetét, hogy Angliába utazzon. Az amerikai hadihajó Kossuth kíséretének egy részével folytatta az útját, míg Kossuth nekikezdett angliai előadó körútjának.

A hajó New York-i megérkezése után az eset leírása az amerikai sajtóban is megjelent. Az óvatosabbak egyszerűen kommunikációs problémákról, félreértésről írtak, egyes újságok azonban azzal vádolták, hogy „úgy viselkedik, mint egy hódító, és nem mint egy menekült”, aki céljai elérése végett attól sem riad vissza, hogy az Egyesült Államokat kompromittálja. Első alkalommal ekkor merült fel lehetőségként az is, hogy Kossuth csak kampányolni érkezik az Egyesült Államokba és esze ágában sincs végleg a tengerentúlon letelepedni. A

⁶⁶ Kossuth nyílt levele Dr. Frank TAYLORNAK. Idézi: *New York Tribune*, 1851. március 11. 1.

⁶⁷ Marsh LONGNAK, 1851. szeptember 6. US Congress, Executive Documents, 32 Congress, 1 Session, 8, No. 78. 49.

⁶⁸ Marsh SOLOMON FOOTNAK, 1852. április 26., idézi: Lowenthal, David: *George Perkins Marsh, Versatile Vermonter*. New York, 1958. 128.

⁶⁹ Morgan JOHN L. HODGENAK, 1851. szeptember 23. Senate, Executive Documents, 32 Congress, 1 Session, 8. No. 78. 2.

cikk írója megjegyezte, hogy a friss hírek „minden bizonnyal lehűtik majd a Kossuth iránti lelkesedést Amerikában”.⁷⁰ Az *Albany Evening Journal* szintén kritikusan fogalmazott: „Mindен bizonnyal meginog majd a bizalom annak az embernek a bölcsességében, aki iránt óriási a lelkesedés Amerikában. Egyéb beszámolók alapján attól tartunk, hogy a Magyar Tábörnököt veszélyes szándékok vezérlik.”⁷¹ A *New York Times* viszont Kossuth védelmére kelt, és 1852. január 22-én egész oldalas cikkben foglalkozott a kérdéssel. Eredeti dokumentumok sorával és a Mississippi több nevét vállaló és névtelenséget kérő tisztjére hivatkozva cáfolta a Kossuth elleni vádakat. Long Kossuthnak írt leveléből idézte azokat a sorokat, amelyekben biztosította, hogy „sohasem állította, hogy [...] Kossuth kompromittálta az amerikai zászlót”.⁷²

Bár a közvetlen vádakat sikerült cáfolni, sokak szemében Kossuth személye már korántsem volt olyan makulátlan, mint korábban, az amerikai közvélemény előtt szinte teljesen ismeretlenül. Sokan arroganciával vádolták, amiért az amerikai kormány segítségét kihasználva az amerikai külpolitika tradícionális doktrínáinak felrúgását követelte. Nathan Sargent, Whig, majd republikánus politikus így emlékezett vissza a magyar politikus látogatására: „Itt járt egy arrogáns külföldi, akire csaknem istenként tekintettek, és aki nem egyébre vetemedett, mint elítélni a be-nem-avatkozás nemzeti irányelvét, amelyet oly bölcsen Washington hagyott ránk örökül, és amelyhez utódjai olyan hűségesen ragaszkodtak. Arcátlan módon ennek az irányelvnek a megváltoztatását követelte kormányunktól.”⁷³ Az észak-karolinai William Valentine hasonlóképpen vélekedett: „Kossuth egy öntelt bajkeverő, és még enyhén fogalmaztam. Noha a kezdetektől ismerte az ország politikai irányelveit, el akarta magyarázni nekünk a washingtoni politika valódi jelentését.”⁷⁴

Benjamin F. Hunt ezredes Charlestonból szintén „végtelen önteltséggel és elbizakodottsággal” vádolta a magyar szabadságharc vezetőjét: [Kossuth] „harcba hívna bennünket az oroszországi jobbágyok felszabadítására, Lengyelország nemzeti önrendelkezésének helyreállítására, Magyarország vérző sebeinek gyógyítására, az Írországot ért igazságtalanságok megtorlására, az Anglia bányáiban és zsúfolt gyáraiban görnyedő szerencsétlenek megsegítésére [...] eközben, Észak és Dél, Kelet és Nyugat [...] és mostani nagyságunk és gazdasági virágzásunk mind semmivé lennének, mint egy múltó álom.”⁷⁵

A *Southern Quarterly Review* szintén azt olvasta Kossuth fejére, hogy nem viselkedett eléggé alázatosan amerikai útja során: „Nem úgy érkezett az Egyesült Államokba, ahogyan azt polgáraink várták, vendégszerető emberek meghívottjaként, vagy menekültként egy biztonságosabb lakóhelyre, hanem hatalmas apostolként, hogy kioktasson bennünket a népek összetartozásának elméletéről, és megtanítsa nemzetközi jogainkra és kötelességeinkre.”⁷⁶

Az újságcikk írója megkérdőjelezte a Kossuth-kultusz jogosságát is: „Kossuth személyében korántsem egyesül a hős és a szónok. Ahogyan Magyarországon szerepelt vezetőként, túl könnyen elhagyva a még el sem vesztett csata mezejét, itt bemutatott nevetséges önteltséget, propaganda-beszéde, az, hogy illetlen módon beavatkozik más országok belügyeibe,

⁷⁰ *Boston Daily Evening Transcript*, 1851. november 1. XXII. 2.

⁷¹ *Albany Evening Journal*, 1851. november 4. 2.

⁷² *The New York Times*, 1852. január 22. 1.

⁷³ Sargent, Nathan: *Public Men and Events from the Commencement of Mr. Monroe's Administration, in 1817, to the Close of Mr. Fillmore's Administration, in 1853*. Philadelphia, 1876. 382.

⁷⁴ Valentine naplóbejegyzése. 1852. február 28. Idézi: Genovese: *The Mind of the Master Class*, 60.

⁷⁵ Idézi: Way, William: *History of the New England Society of Charleston, South Carolina, 1819–1919*. Charleston, SC, 1920. 216–217.

⁷⁶ *Kossuth and Intervention*. Southern Quarterly Review, Vol. 6. Issue 11. 1852 július, 221.

kevésbé adnak tanúbizonyságot mérsékelt bölcsességéről, helyes ítélőképességéről, tántoríthatatlan lelkierőről, pedig ezek lennének egy nagyszerű ügy megteremtőjének vagy védelmezőjének az ismérvei.⁷⁷ Végül Kossuthot Don Quijote alakjához hasonlítva az alábbi végkövetkeztetést vonta le: „A kóbor magyar politikust Washington tábornokhoz hasonlítani nemcsak a halott emlékének megcsúfolása, de az élők józan ítélőképességének is.”⁷⁸

A Kossuth-ellenességnek gyakran az európai és az amerikai szokások és kultúra közötti különbség volt az oka. Az amerikaiak számára különös volt, hogy Kossuth jelentős számú kísérettel utazott, akik között számos katona is akadt. Benjamin Perley Poore, korának egyik legnépszerűbb újságírója így írta le Kossuth kíséretét a Brown's Hotel kongresszusi lakosztályában: „Sleppjének tagjai őrt álltak lakosztályának ajtaja előtt, muskétákkal és szurronnyal felfegyverkezve, miközben előszobája zsúfolásig megtelt személyzetének tagjaival [...] Minden jel szerint katonai táborban nőttek fel, mivel egész nap tivornyáztak, majd sarkantyús csizmában dőltek be az ágyba, ellátták magukat itallal, borral, szivarral, és gyakran kárt tettek a bútorokban is. Tekintélyes szállodai számlájukat a Kongresszusnak kellett állnia.”⁷⁹

Poore visszaemlékezéseiben a Kossuth látogatásával foglalkozó fejezetnek a „Hatalmas Szélhámosság” címet adta. Ezzel részben arra utalt, hogy sokak szerint Kossuth a saját céljaira akarta felhasználni az Egyesült Államok támogatását, és visszaélt az amerikai nép vendégszeretetével, részben pedig Poore értelmezése azoknak a vádaknak köszönhető, amelyek szerint Kossuth az amerikai útja során összegyűjtött adományokat saját céljaira használta fel.

Alig egy héttel azután, hogy Kossuth elhagyta az Egyesült Államokat, James Gordon Bennett a *New York Herald* hasábjain azt a vádat fogalmazta meg, hogy hitelezői elől menekült, ezért kellett teljes titokban, álnéven kerekednie. Hasonló vádak már korábban is felmerültek Kossuth személye ellen, amelyek mögött követői magyar ellenségeit vélték felfedezni, akik áruló módon „gyanúsították, rágalmazták, és még attól sem riadtak vissza, hogy Kossuth leghalálosabb ellenségének, az akkor osztrák követnek, Hülsemann-nak hamis, hazug adatokat adjanak el” – írta Kende Géza.⁸⁰ Kossuth titkára, László Károly így emlékezett vissza a sikkasztási vádakra: „Kossuthot azzal rágalmazták, hogy a magyar ügyre gyűlt pénzt saját zsebébe rakta. Ez gyalázatos s csak megsértett hiúságból, megbántott magánérdekből eredett ellenséges, aljas rágalom [...] Ha Kossuth csak azt fogadta volna el s tette volna saját zsebébe, mit a lelkesült amerikaiak, különösen a gazdag kvékerek [...] akartak neki magának és családjának adni ajándékkul: Kossuth Amerikából gazdagon jöhetett volna el és nem szegényen, mint valósággal érkezett Angolországba. De ő a maga részére adott ajándékokat visszautasította s a magyar ügyre adottakat híven kezelte.”⁸¹

Konklúzió

Kossuth Lajos amerikai körútja összességében kudarcra végződött. Nem sikerült elérnie fő célját: az amerikai kormány nem nyújtott semmiféle segítséget Magyarországnak, és egyértelművé tette, hogy a jövőben sem számíthat erre, amennyiben kitörne az újabb szabadság-

⁷⁷ *Kossuth and Intervention*, 224.

⁷⁸ *Kossuth and Intervention*, 229.

⁷⁹ Poore, Benjamin Perley: *Perley's Reminiscences of Sixty Years in the National Metropolis*. Vol. 1. Washington, 1886. 405.

⁸⁰ Kende Géza: *Magyarok Amerikában*. 1. kötet. Cleveland, 1927. 110–111.

⁸¹ Idézi: Várdy Béla: *Magyarok az Újvilágban*, 49–50.

küzdelem, amelyben sokakhoz hasonlóan töretlenül bízott. A legtöbb, amit az Egyesült Államok az adott helyzetben ajánlhatott a magyar szabadságharc menekültjeinek, a biztonságos menedék volt, és Kossuth számos követője élt is a lehetőséggel: 1860-ig összesen mintegy 2700 Kossuth-emigráns telepedett le a tengerentúlon. Kossuth azonban máshogy döntött, noha látogatása előtt az amerikai közvélemény biztos volt benne, hogy „az amerikai Nyugaton telepedik le, és napjait filozofikus visszavonultságban éli majd”.⁸² Kossuth, aki minden figyelmét az újabb európai forradalom kirobantásának szentelte, úgy érezte, túlzottan elszigetelődné Amerikában, és végleg kikerülne az európai események vérkeringéséből, így visszautasított minden ajánlatot a letelepedésre.

Amerikai előadójának sikertelensége számos okkal magyarázható. Kossuth nem bizonyult eléggé tájékozottnak az amerikai politika erőviszonyait illetően, illetve stratégiája, hogy teljesen semleges álláspontra helyezkedve nem nyilvánít véleményt az amerikai belpolitika kérdéseit illetően, eleve kudarcra volt ítélve: ahelyett, hogy támogatókra tett volna szert általa, bizalmatlanságot keltett személye iránt szinte minden érintettben. Különösen igaz volt ez a rabszolgaság kérdésével kapcsolatban – súlyos hiba volt azt gondolnia, hogy egyensúlyozhat az egymásnak feszülő csoportok között. Tévedése miatt ellene fordult az abolícionista mozgalom, azonban a rabszolgatartó Dél szimpátiáját így sem sikerült megszereznie – teljesen légtüres térbe került. Ráadásul éppen legfőbb vonzerejét veszítette el az amerikai közvélemény szemében, amely lázasan kereste az Alapító Atyák által az Egyesült Államok születésekor megfogalmazott értékek egyetemes továbbélését. Várdy Béla szavaival: „Magyar nemzeti és egyéni érdekek szempontjából Kossuth politikája érthető volt, de visszanézve mégis elhibázottnak tűnik. Elvtelennek tetsző taktikázásával ugyanis aláasta morális hitelét, s ennek következtében elvesztette a haladó amerikai társadalom jelentős részének támogatását.”⁸³

Mint a fentiekben látható volt, számos csoport foglalt állást Kossuthtal szemben amerikai útja során. Az ellenérzések egy része teljesen független volt az amerikai viszonyoktól és Kossuth személyes döntéseitől, azonban jelentős részük hibás taktikázásának volt köszönhető. Útjának kudarcára azonban mindez csak részben adhat magyarázatot; Kossuth tévedett akkor, amikor abban bízott, hogy az amerikai belpolitikai kérdések részletes elemzése és alapos ismerete nélkül, pusztán személyes kisugárzásával képes lesz meggyőzni az amerikai politikai vezetést a washingtoni izolacionizmus feladására és a magyar szabadság ügyének támogatására. Több mint másfél évszázad távlatából visszatekintve úgy tűnik, hogy útja nem is végződhetett mással, mint kudarcral, és a legtöbb, amit elérhetett, az volt, hogy saját személyén keresztül rövid időre Magyarországra irányította az angolszász világ figyelmét.

---

⁸² Spencer: *Louis Kossuth*, 49.

⁸³ Várdy: *Magyarok az Újvilágban*, 54.

ISTVÁN KORNÉL VIDA

*The Unwelcome Guest of the Nation?
Anti-Kossuth Sentiment in the United States, 1851–1852*

After the collapse of the Hungarian War of Independence in 1849, Lajos Kossuth and many of the participants of the revolutionary movement were forced into exile and were offered temporary shelter in the Ottoman Empire, which was probably the only way how they could escape the retaliation of the Habsburgs. Eventually, their freedom was brought about by the United States, which, in response to the pressure of the American public, invited him to visit the country as the Nation's Guest in 1851. His half-a-year lecture tour in America is regarded as one of the pivotal episodes in the history of Hungarian-American links and it contributed to forming the freedom-fighter image of Hungarians overseas. Most works discussing Kossuth's visit have presented it as a major success citing Kossuth's immense popularity in the United States as a proof. What they have failed to explain, however, was why Kossuth had lost basically all his previous popularity towards the end of his visit and why he proved to be unable to secure American support – financial, political and military – for a new Hungarian freedom struggle. This paper seeks the answers to the questions what powers turned against Kossuth during his 'Tour de America' and how their activities contributed to the overall failure of his tour.